

Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ Η ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ «ΕΥΡΩΠΗΣ»

Η κρίση σε οποιοδήποτε σύστημα εκφράζει την ύπαρξη ανισορροπιών σε αυτό. Κρίση είναι το προϊόν δυσαρμονίας ενός συστήματος. Όπως έδειξα, η κρίση θεραπεύει κιόλας τις ανισορροπίες και τη δυσαρμονία, εάν αφεθεί να επιτελέσει το θετικό έργο της. Η Παγκόσμια Οικονομική Κρίση προκλήθηκε από μια θεμελιώδη ανισορροπία μεταξύ χρηματοπιστωτικών μέσων και πραγματικής οικονομίας. Επομένως, υπήρξε μια δυσαρμονία στη διάρθρωση της προσφοράς, μια ελαττωματική κατανομή πόρων στις παραγωγικές δομές.

Η κρίση ενός συστήματος αναδεικνύει με αυτόν τον τρόπο τα προβλήματά του. Στην παρούσα περίπτωση, η κρίση φανέρωσε την υπερβολική διόγκωση του χρηματοπιστωτικού τομέα σε σχέση με την πραγματική οικονομία. Αυτή η διόγκωση ξεκίνησε στην Αμερική με τη φούσκα των ακινήτων, την υπεραξία των ακινήτων και των σύνθετων χρηματοπιστωτικών προϊόντων των δομημένων πάνω στην αξία τους. Το κλασικό θεώρημα ισχύει πάντοτε: υπερβολή χρήματος συνεπάγεται ή γενικό πληθωρισμό ή φούσκα, δηλαδή υπεραξία, αφύσικα μεγάλη αξία κάποιου αγαθού ή αγαθών. Συνεπάγεται φυσικά, περαιτέρω, και ανορθολογική κατανομή πόρων και ρόλων, παραμόρφωση στις φυσικές δομές των παραγωγικών σχέσεων, ήτοι της συνολικής προσφοράς. Η περίσσεια χρηματοπιστωτικών διαθεσίμων κάνει διπλό κακό, φουσκώνει όλα ή κάποια αγαθά και στρεβλώνει γενικά τον παραγωγικό ιστό.

Στην ελευθερώτερη οικονομία της Αμερικής η κρίση θα θεράπευε το πρόβλημα. Το περίσσιο κεφάλαιο θα καταστρεφόταν, άλλο θα άλλαζε χέρια, και η οικονομία θα ξαναγύριζε σε κατάσταση ισορροπίας διορθώνοντας ταυτόχρονα και τον ανορθολογισμό της προσφοράς που η περίσσια είχε προκαλέσει. Στην διαδικασία αναδιευθέτησης αυτή φυσικά τα σφαλερά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και οι αστόχαστες επιχειρήσεις θα έκαναν τόπο σε καλύτερους διαχειριστές κεφαλαίων. Η αυτοδιόρθωση και ανανέωση αυτή είναι ουσιώδες προτέρημα των ελεύθερων αγορών. Η Αμερικανική Κυβέρνηση όμως υιοθέτησε παρεμβατική πολιτική ενισχύοντας τον χρηματοπιστωτικό τομέα, τονώνοντας δηλαδή την αιτία του προβλήματος. Λάδι κυριολεκτικά στη φωτιά. Αλλά βλέπουμε λοιπόν ότι η αυξανόμενη προσφορά χρήματος δεν περνάει στην πραγματική οικονομία. Προφανώς. Γιατί το πρόβλημα στην πραγματική οικονομία είναι η στρέβλωση που η περίσσια χρηματοπιστωτικών διαθεσίμων προκαλεί. Ενώ και η διοχετευόμενη ρευστότητα χρησιμοποιείται για να καλύψει την καταστροφή κεφαλαίων, ακυρώνοντας έτσι την ευεργετική δράση της κρίσης. Χρησιμοποιείται επίσης και για εξασφάλιση έναντι μελλοντικού κινδύνου του τραπεζικού συστήματος. Μένει δηλαδή στον χρηματοπιστωτικό χώρο, κι αν δεν προκαλεί ακόμη νέες φούσκες είναι γιατί προφυλάσσονται τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα έναντι επεκτατικών χρηματοπιστωτικών πρακτικών σαν αυτές που προκάλεσαν την Οικονομική Κρίση και κινδύνων που εξερράγησαν σ αυτήν. Μόλις η κρίση αρχίσει να περνάει, θα αρχίσει να λειτουργεί η ίδια λογική νομοτέλεια με τα ίδια

αποτελέσματα.

Σύμφωνα με την οικονομική ανάλυση που κάνω, οι ΗΠΑ, με την πολιτική που ακολουθούν, θα έπρεπε να ευρίσκονται σε πολύ χειρότερη οικονομική κατάσταση από αυτήν που έχουν. Και εδώ είναι ένα πρόβλημα που οι τετριμμένες αναλύσεις δεν μπορούν να εξηγήσουν και δεν λύουν. Είναι παρόμοιο προς εκείνο της βαθιάς ανισορροπίας του Αμερικανικού Ισοζυγίου Εξωτερικού Εμπορίου και του γεγονότος ότι ταυτόχρονα η συνολική ανταγωνιστικότητα της αμερικανικής οικονομίας είναι υψηλή, ενώ και το δολάριο παραμένει κατά μεγάλο μέρος ανεπηρέαστο από την ανισορροπία. Και η απάντηση σε αυτά και ανάλογα οικονομικά αινίγματα είναι κατά βάση η ίδια: η ιδιαίτερη θέση των ΗΠΑ ως ηγεμονικό κέντρο του παγκόσμιου πεδίου και υπομόχλιο της παγκοσμιοποιημένης αγοράς. Γι' αυτό το δολάριο π.χ. είναι, μαζί με τον χρυσό, το βασικό αποθεματικό του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος. Και γι' αυτό τα μέρη του παγκόσμιου συστήματος, και ιδίως τα ανερχόμενα μέρη του, και ιδιαίτερα τα ραγδαίως ανερχόμενα μέρη του, στηρίζουν την εστία του, τις ΗΠΑ, με ποικίλους τρόπους. Τα τεράστια αποθεματικά της Κίνας σε Αμερικανικά ομόλογα είναι ένας. Η εισροή επενδύσεων στις ΗΠΑ άλλος. Κ.ο.κ. Για να μην αναφερθώ στην ανάγκη ενός γεωπολιτικού και στρατιωτικού υπομοχλίου για την παγκοσμιοποιημένη ελεύθερη αγορά, όπως την ανέλυσα σε προηγούμενο άρθρο μου.

Η Ε.Ε., η Ευρωζώνη, ακόμη και οι οικονομίες των μεγάλων κρατών της Ευρώπης, και αυτής της ισχυρής οικονομίας της Γερμανίας συμπεριλαμβανομένης, δεν έχουν την «πολυτέλεια» που έχουν οι ΗΠΑ ακριβώς γιατί δεν βρίσκονται στο ηγεμονικό κέντρο του κόσμου. Γι' αυτό ορθολογικά η Γερμανία (η Κεντρική της Τράπεζα κυρίως και η Κυβέρνηση σωφρονιζόμενη) τείνει να επιμένει στην τήρηση αυστηρού πλαισίου χρηματοπιστωτικής επέκτασης. Αυτό είναι το θεμελιώδες. Το παράγωγο είναι η επιμονή της στη δημοσιονομική πειθαρχία των χωρών της Ευρωζώνης, και ιδιαίτερα των ανεπαρκών χωρών, με ακραία περίπτωση τη χρεωκοπημένη Ελλάδα, ένα καθ' όλα failed state. Η όποια βοήθεια πρέπει να ζυγοσταθμίζεται αυστηρά προς τη σκληρότητα των περιοριστικών μέτρων στον τομέα που προκαλεί το κύριο πρόβλημα. Και εξηγούμαι, γιατί αυτό μας οδηγεί στον πυρήνα του ζητήματος.

Το Ευρωπαϊκό Οικονομικό Σύστημα (είτε ως συνολική Ευρωπαϊκή Ένωση και Ευρωζώνη είτε ως οικονομία των χωρών χωριστά) δεν ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις μιας πραγματικά ελεύθερης και ανοικτής αγοράς, ενός φυσικού συστήματος αυτοδιευθέτησης, όπως το έχω περιγράψει. Η οικονομία των κρατών της Ευρωζώνης (ιδίως των ηγετικών χωρών της Παλαιάς Ευρώπης) είναι λιγότερο ελεύθερη από αυτήν των χωρών όπου το φυσικό σύστημα της ελεύθερης οικονομίας πραγματώνεται με ικανοποιητική προσέγγιση. Π.χ., στον δείκτη οικονομικής ελευθερίας του Heritage Foundation – Wall Street Journal για το 2010, ελεύθερες αποδεικνύονται χώρες όπως (σε παρένθεση τίθεται ο σύνθετος, συνολικός βαθμός οικονομικής ελευθερίας κάθε χώρας με βαθμό απόλυτης ελευθερίας το 100):

1η/ Hong Kong (89.7)

2η/ Σιγκαπούρη (86.1)

3η/ Αυστραλία (82.6)

4η/ Νέα Ζηλανδία (82.1)

5η/ Ιρλανδία (81.3)

6η/ Ελβετία (81.1)

7η/ Καναδάς (80.4)

8η / Η.Π.Α. (78) [Έχει χάσει 2.7 ποντους τον τελευταίο χρόνο.]

Οι Ευρωπαϊκές χώρες, με την εξαίρεση της Ιρλανδίας, και εν συνεχεία της Μ. Βρετανίας και Δανίας, ανήκουν στην κατηγορία είτε των «ως επι το πλείστον ελεύθερων» οικονομιών είτε, οι περισσότερες, στην κατηγορία των «μετρίως ελεύθερων» χωρών (όπου ανήκει και η Ελλάδα, στην 73η θέση) με διαφοροποιημένο, αλλά γενικά χαμηλότερο δείκτη ελευθερίας από αυτές των πρωτοπόρων. Περισσότερη ελευθερία σημαίνει φυσικά υψηλότερος βαθμός ορθολογικών κατανομών πόρων και ρόλων, μεγαλύτερη ευλυγισία και προσαρμοστικότητα στις λειτουργικές δομές του συστήματος, και τελικά μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα (αν λάβουμε υπόψη το συνολικό οικονομικό έργο και όχι απλώς και μόνο το ισοζύγιο εξωτερικού εμπορίου).

Το Ευρωπαϊκό οικονομικό σύστημα των μεγάλων χωρών (εξαιρείται πάντα η Μ. Βρετανία, που δεν ανήκει, και εφεδρεύει, στο Ηπειρωτικό Σύστημα του Μ. Ναπολέοντα) έχει βασισθεί σε έναν λιγότερο ή περισσότερο κρατικό τύπο καπιταλισμού, όπου το κράτος δεν τηρεί απλώς την ουδέτερη λειτουργία του φυσικού πλαισίου για την οικονομική δραστηριότητα (εγγυούμενο ασφάλεια από βία και απάτη στις ανθρώπινες σχέσεις), αλλά:

α) δημιουργεί ένα βαρύ κανονιστικό πλαίσιο έτσι ώστε *de facto* τα οικονομικά υποκείμενα να ευρίσκονται συνεχώς εξαρτημένα από τους πολιτικούς και γραφειοκρατικούς μηχανισμούς του κράτους,

και β) παρεμβαίνει κατ' ευθείαν στην οικονομική λειτουργία αναλαμβάνοντας το ίδιο μεγάλο κομμάτι της προσφοράς σε επιλεγμένους από αυτό τομείς.

Πρόκειται για τον περιβόητο «Καπιταλισμό του Ρήνου», που έκανε τον οικονομικό συνδετήρα μεταξύ κυρίως των Νοτίων και Βορείων Φράγκων, μεταξύ Γαλλίας και Γερμανίας. Ο ιδιότυπος αυτός Καπιταλισμός της Ηπειρωτικής Ευρώπης αποτέλεσε την οικονομική βάση του ΓαλλοΓερμανικού Άξονα στην δρομολόγηση και οικοδόμηση των μεταπολεμικών Ευρωπαϊκών εξελίξεων και δομών. Και ένας από τους κύριους λόγους που ο άξονας έσπασε τώρα πια είναι ο διαφορετικός προσανατολισμός της Γερμανίας, που επιδιώκει τη μεγαλύτερη, βαθμιαία, σχετική απελευθέρωση της οικονομίας της υιοθετώντας πρακτικές (αν όχι τις αρχές και τη φιλοσοφία) της πλήρως ελεύθερης αγοράς. Έτσι, η Γερμανία έχει την 23η θέση στην κατάταξη των κρατών με βάση τον βαθμό οικονομικής ελευθερίας που έχουν, ενώ η Γαλλία την 64η! Απλούστατα η Γερμανία δεν θέλει να μείνει πίσω σε σχέση με αυτό που κάνει προεξεχόντως η Κίνα, με φαντασμαγορικά αποτελέσματα. [Σημειωτέον ότι το Χονγκ Κονγκ ανήκει στη μικρή ομάδα των οικονομικά ελεύθερων χωρών, έχοντας δείκτη οικονομικής ελευθερίας υψηλότερο από αυτόν των

Ευρωπαϊκών χωρών]. Έτσι, με τη Γαλλία να επιμένει σε αντιδραστικές πολιτικές ως προς την κίνηση της ιστορίας, η ΓαλλοΓερμανική Συνεννόηση διασπάσθηκε. (Ανάλογα συμβαίνουν και στη γεωπολιτική και εθνική στρατηγική των δύο χωρών).

Ο παρεμβατικός και κατευθυντικός «Καπιταλισμός του Ρήνου» έδωσε και την αφορμή για τη φαιδρή ιδεολογία του Τρίτου Δρόμου μεταξύ του καθαρόαιμου Καπιταλισμού (Αγγλοσαξωνικού τύπου) και του Υπαρκτού Σοσιαλισμού (του Κομμουνισμού τύπου Σοβιετικής Ένωσης). Όλα αυτά τα τριτοδρομικά ιδεολογήματα είναι βεβαίως πλέον παρελθόν. Και ούτως ή άλλως δεν είχαν μέλλον. Γιατί ένα είναι το φυσικό σύστημα, και εάν είναι να βάλεις φρένο σε αυτό πηγαίνοντας κόντρα, θα πρέπει να κάνεις όλο το δρόμο και να το ακυρώσεις ολοκληρωτικά. (Από μια βαθύτερη σκοπιά, ούτε έτσι το ακυρώνεις. Η οικονομία της Σοβιετικής Ένωσης ήταν σε ορισμένα σημεία πιο «κλασσική» οικονομικά από τις Ευρωπαϊκές οικονομίες, και μπορεί θεωρητικά να μελετηθεί σαν μια οριακή περίπτωση της ελεύθερης αγοράς, όπου υπάρχει ένα μόνο ανεξάρτητο οικονομικό υποκείμενο δράσης, το Κράτος – σαν το πρόβλημα του ενός σώματος στην κλασσική μηχανική).

Ο Τρίτος Δρόμος κατέρρευσε μαζί με τον Δεύτερο. Και ο Καπιταλισμός του Ρήνου καταρρέει μετά την κατάρρευση του Κομμουνισμού. Μένει ο μόνος και μοναδικός, Πρώτος Δρόμος της Ελευθερίας, κράτη και κοινωνίες που τον βαδίζουν, καθεστώτα που λαχανιάζουν να προσαρμοστούν, και οι δυσπροσάρμοστοι που θα κατεβαίνουν συνεχώς την κλίμακα ισχύος των παγκόσμιων συσχετισμών.

Τώρα την αποτυχία οι δογματικοί κάθε είδους πάντοτε την ονειρώττονται σαν επιτυχία και φαντασιάζονται σχήματα Αριστοφανικής νεφελοκοκυγίας για να αυτοδικαιωθούν στην πτώση τους. Τέτοια κάνει και ο Padoa-Schioppa ελαυνόμενος οιστροπληξ από τον Ευρωπαϊσμό του. Το ελάττωμα το κάνει τάχα προτέρημα. Και ιδού πώς.

Ο Padoa-Schioppa προφασίστηκε όπως ανέφερα τρεις βασικές αιτίες για την Παγκόσμια Οικονομική Κρίση: α) τον Φονταμενταλισμό των Αγορών («οι ελεύθερες αγορές φταίνε» μας λέει), β) την εμμονή στην απόλυτη ανεξαρτησία και κυριαρχία του Εθνικού Κράτους («ο ανεξέλεγκτος ανταγωνισμός μεταξύ εθνικών οικονομιών φταίει») και γ) στην κοντοφθαλμία των αγορών που τις κάνει ανορθολογικές («οι κερδοσκόποι της στιγμής φταίνε γιατί δεν έχουν μυαλό»). Κατέδειξα στην κριτική μου το σφάλμα αυτών των προφάσεων και αρνητικά, αναλύοντας το αβάσιμό τους, αλλά και θετικά, αποκαλύπτοντας την αληθή αιτία της κρίσης. Οι αγορές δρουν στην πραγματικότητα σταθεροποιητικά και ορθολογικά, το δε πρόβλημα δεν είναι η απόλυτη κυριαρχία και ανεξαρτησία του κράτους, αλλά η υφή των δομών και οι πολιτικές του κράτους. Την κρίση δημιούργησαν, με τον τρόπο που ανέφερα, οι παρεμβατικές πολιτικές της πολιτικής εξουσίας πάνω στην οικονομική δραστηριότητα.

Είδαμε λοιπόν πριν αναλυτικά το λάθος των απόψεων του Padoa-Schioppa. Τώρα αποκαλύπτεται και ο λόγος του λάθους. Ο Padoa-Schioppa θέλει να βγάλει ότι το Ευρωπαϊκό πείραμα είναι τάχα ο δρόμος του μέλλοντος. (Third Way Revisited ή Τέταρτος Δρόμος;!). Με λίγα λόγια προφασίζεται φανταστικές αιτίες για την κρίση γιατί αυτές οι αιτίες είναι αυτές που κατά τη γνώμη του δεν υπάρχουν στην Ε.Ε., και της δίνουν ένα συγκριτικό πλεονέκτημα στις τρέχουσες και μελλοντικές εξελίξεις. Ο Τρίτος Δρόμος του Καπιταλισμού του Ρήνου δεν θέλει ελεύθερες αγορές, αλλά βαρειά τη σκιά ενός κράτους-Leviathan που δρα

κατευθυντικά και παρεμβατικά, προστατευτικά, προσδίδοντας δήθεν ορθολογισμό και μακρόπνοη προοπτική στην υποτιθέμενη ανορθολογικότητα και κοντοφθαλμία και λογική της τρέχουσας στιγμής των αγορών. Έτσι υπερβαίνονται η πρώτη και τρίτη προφανιζόμενη αιτία της κρίσης κατά Padoa-Schioppa. Ως προς το δεύτερο, εδώ είναι που θριαμβολογεί επί γαιδάρου. Το Εθνικό Κράτος ακριβώς τιθασεύεται από τις δομές της Ε.Ε. και της Ευρωζώνης. Έτσι κάπως ούτε λίγο ούτε πολύ δεν θα υπήρχε κρίση αν η Ε.Ε. κυβερνούσε τον κόσμο και όλοι την εμιμούντο!

Έλα όμως που η πραγματικότητα είναι σκληρή, ιδιαίτερα απέναντι σε φαντασιώσεις, και έτσι η Ευρωζώνη κινδυνεύει να είναι το μεγαλύτερο θύμα της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, αντί να είναι νησίδα σωτηρίας! Πολύ φυσικό, σύμφωνα με την αληθινή θεωρία. Κάθε κρίση αναδεικνύει τα συγκριτικά πλεονεκτήματα και τα συγκριτικά μειονεκτήματα των εμπλεκόμενων. Γι' αυτό και δρα αυτομάτως εξορθολογιστικά, αν αφεθεί να επιτελέσει το έργο της. Το Ευρωπαϊκό πείραμα είναι μια άσκηση τεχνητότητας – και ματαιότητας. Έχει οικοδομηθεί, και έχει φθάσει εδώ που έχει φθάσει, όχι λόγω των οραμάτων και του ιδεαλισμού των δογματικών πιστών της, αλλά για τρεις πολύ ρεαλιστικούς λόγους:

1) Τη στρατηγική των ΗΠΑ και την Αμερικανική πολιτικοστρατιωτική ομπρέλα. Είναι τεράστιο πλεονέκτημα να μην καταβάλλεις ανάλογη ενέργεια για την ασφάλειά σου.

2) Το συμφέρον των ισχυροτέρων μελών της και αυτών που έχουν τη φρόνηση και ικανότητα να χρησιμοποιούν τη συμμετοχή τους σε αυτή για να ανέρχονται στην κλίμακα συνολικής ισχύος (και φυσικά δεν εννοώ τις πονηρευόμενες κουτοεξηπνάδες του ΝεοΕλληνικού Κατεστημένου). Η Γερμανία ωφεληθήκε όπως το άξιζε από τη διεύρυνση της ενιαίας αγοράς στην Ε.Ε., όπως και χώρες στην περιφέρεια και από τη Νέα Ευρώπη που στάθηκαν υπέρτερες των προκλήσεων.

Και 3) τη δυνατότητα παντοειδούς μόχλευσης που παρέχει ο «Καπιταλισμός του Τρίτου Δρόμου» στα υποκείμενα οικονομικής δράσης μέσα στο Σύστημα, ιδίως στα μεγάλα και ισχυρά. Το Κράτος εδώ λειτουργεί υπέρ των κατεστημένων δυνατών παραγόντων, θωρακίζοντάς τους από τις εξορθολογιστικές δυνάμεις και επιδράσεις των μεγάλων αριθμών στις αγορές.

Είναι εξαιρετικά χαρακτηριστικό γεγονός λοιπόν ότι η κρίση εκδηλώθηκε στην Αμερική στον ιδιωτικό τομέα, ενώ μετακυλίστηκε στην Ευρώπη ως κρατικό πρόβλημα, δημόσιο χρέος και δημοσιονομικά των χωρών. Ακριβώς ό,τι περιμένει κανείς από την πραγματική αιτιολογία της κρίσης και από τη διαφορά του οικονομικού συστήματος σε Αμερική και Ευρώπη. Η φούσκα στην Ευρώπη είναι κρατική. Γιατί το Κράτος του Καπιταλισμού του Ρήνου δρα προστατευτικά και άρα επωμίζεται το πρόβλημα όταν αυτό εκραγεί. Γι' αυτό και οι αγορές δεν πολυλογαριάζουν τις εγγυήσεις των Ευρωπαϊκών Κρατών και της Ευρωζώνης. Τι εγγύηση να δώσει ο υπερχρεωμένος; Το αποκορύφωμα της αστειότητας έγινε με το χρηματοπιστωτικό ανέκδοτο της χρονιάς: τα stress-tests που έκανε η Ε.Ε. για τις Ευρωπαϊκές Τράπεζες. Τις έβγαλαν όλες σώες και αβλαβείς, συμπεριλαμβανομένων και των Ελληνικών! (Κάτι ελάχιστες δυστύχησαν και δεν εξελέγησαν! Γιατί περί αυτού πρόκειται, ποιοι ορίζονται και ποιοι όχι σε δεδομένους ρόλους κατά τον καπιταλισμό του Ρήνου. Οι θέσεις δίνονται και δεν κερδίζονται σε ένα ελεύθερο τεραιν). Έλαβαν λέει υπόψη τις

εγγυήσεις ενός σχεδόν τρισεκατομμυρίου δολαρίων της «Ευρωζώνης» με συμπλήρωμα το ΔΝΤ, σε περίπτωση κινδύνου. Έτσι όμως όλοι είμαστε φερέγγυοι!

Για να σοβαρευτούμε. Το πρόβλημα δεν είναι ούτε οι αγορές ούτε το Κράτος. Είναι το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κράτους και Οικονομίας. Είναι, γενικότερα, οι πολιτικές της πολιτικής εξουσίας. Και στην Ευρώπη του ελεγχόμενου και κατευθυνόμενου καπιταλισμού, υπάρχει θεμελιώδης τάση στρεβλωτικής δράσης της κρατικής εξουσίας στις αγορές. Οπότε με την κρίση το πρόβλημα εμφανίζεται εκεί που πονάει περισσότερο. Στο δημόσιο χρέος, στα κρατικά ομόλογα, στη δημοσιονομική αυθαιρεσία.

Και στο Ευρώ. Γιατί το Ευρώ είναι τεχνητό και αυθαίρετο δημιούργημα. Και σαν τέτοιο έχει ημερομηνία λήξης. Αν όχι με αυτή την κρίση, τότε με την επόμενη. Ή και χωρίς κρίση, με «συμφωνία κυρίων», σαν αυτή που το δημιούργησε.

Είναι αδύνατον (από ορθολογικής άποψης) χώρες σαν τη Γερμανία και την Ελλάδα (στην κατάσταση που βρίσκονται τις τελευταίες δεκαετίες) να έχουν κοινό νόμισμα επι κοινή ωφελία – εκτός εάν η Ελλάδα ήταν επαρχία της Γερμανίας, σαν ένα είδος χειρότερης Ανατολικής Γερμανίας. Γι' αυτό το Κράτος έχει σημασία και ο Padoa-Schioppa εκφράζει ευσεβείς πόθους.

Βέβαια εκεί κατατείνει και αυτός, από τη λάθος μεριά του προβλήματος και της ιστορίας. Και φτάσαμε στην αποκαλυπτική ουσία όλου του ζητήματος. Λέει στην ουσία ότι θα ήταν καλά αν η Ε.Ε. ή η Ευρωζώνη ήταν ενιαίο Κράτος ή (επί το κομψότερο) είχε θεσμούς οικονομικής διακυβέρνησης. Και εδώ φαίνεται καθαρά η σκοπιμότητα των σκέψεών του, στην αντίφασή του. Ενώ κατακρίνει το απόλυτα κυρίαρχο εθνικό κράτος της Ευρωπαϊκής τάξης μετά τη Συνθήκη της Westphalia, θέλει να δημιουργήσει στο επίπεδο της «Ευρώπης» ακριβώς ένα τέτοιο κράτος.

Αλλά ο καιρός της Ευρώπης πέρασε. Τώρα έχει εισέλθει σε περίοδο παρακμής από φυσιολογικά γερατειά και μερικές σοβαρές χρόνιες και γονιδιακές αρρώστιες. Τώρα η απόλυτη κυριαρχία του Κράτους θα μεταμορφωθεί μέσω των διαδικασιών παγκοσμιοποίησης και σε συνάρτηση με το Ηγεμονικό Κέντρο του παγκοσμιοποιημένου συστήματος, τις Η.Π.Α., όπως εξήγησα σε προηγούμενο άρθρο. Ουδείς λόγος για τα τερτίπια της «Ευρώπης», τις Ιερές Συμμαχίες και τους Ανόσιους Συμβιβασμούς της, στο ερχόμενο μέλλον της Ιστορίας.

Το πουλί πέταξε. Και είναι ελεύθερο. Και είναι καλύτερα έτσι.

(*) Δημοσιεύθηκε στην "Εξπρές"